

Ба 44054

8
~~Ба 24893~~ SP

Штурм

1631-р Юрка
Левонны

БДВ
1930

8 Ба 44054

79 П

ЮРКА ЛЯВОННЫ

~~24893~~

Ба 44054

Ш Т У Р М

Бел. аддзела

1930 г.

251448

1951

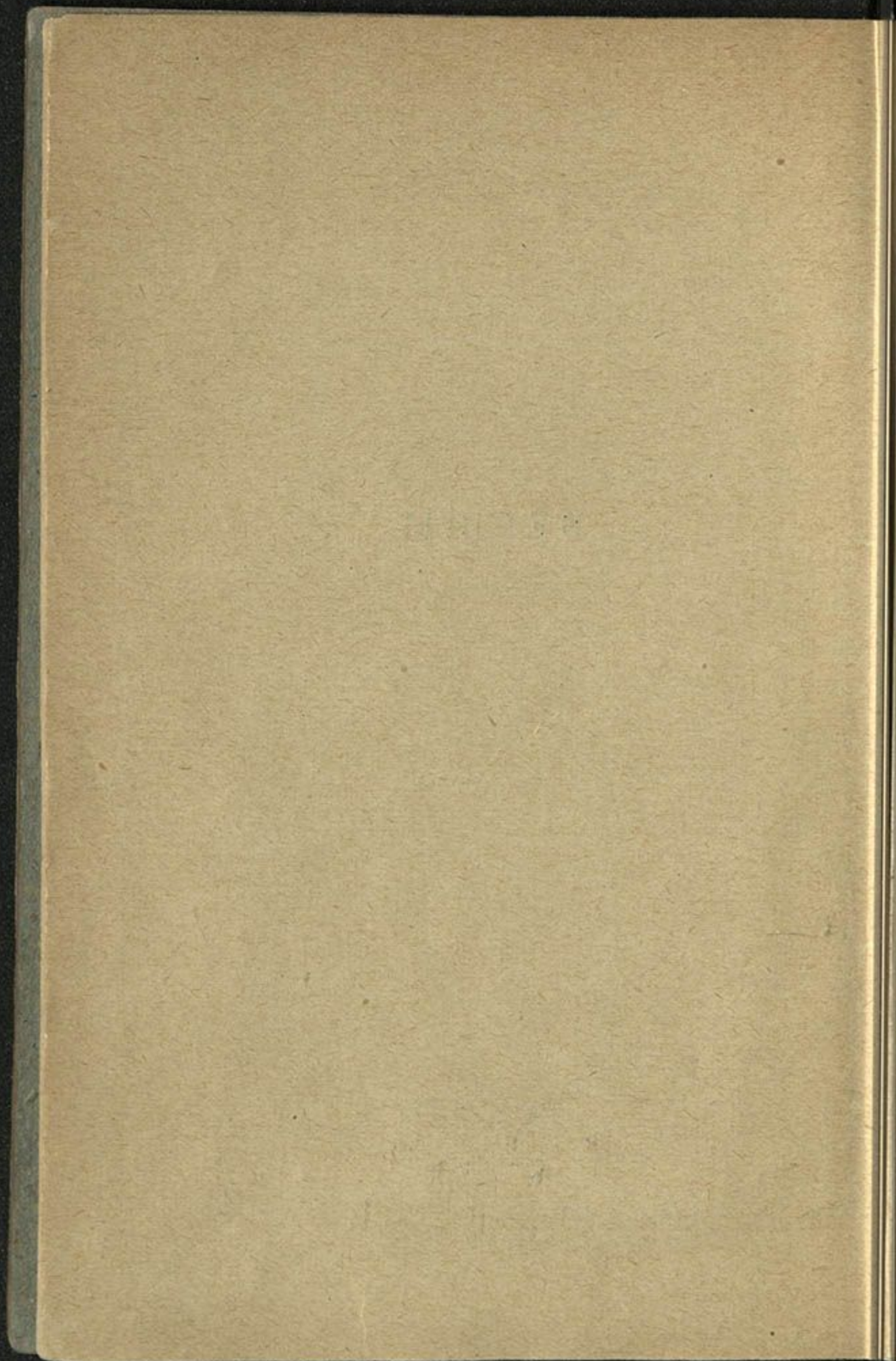
БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА
М Е Н С К — 1930

25. 04. 2009

Зак. № 1231. 3.200 экз. (1^{3/4} арк.). Галоўлітбел № 310.

Друкарня БДВ імя Сталіна

ВЕРШЫ

МАСКВА—СЭРЦА СЬВЕТУ

Ты, баярская,
ў салопы захіналася,
І за гэта — у крыві і п'яна,
Радзіла апрычніну удалую
Па пачыну Грознага Івана.

Для цябе, здаецца,
ўсё ня нова,
Быццам і цікавага няма...
„Эўрапеец“-цар стральцом галовы
На Чырвонай плошчы тут здымаў

І французаў
Стомленых, галодных,
Прывадзіў к табе Наполеон...
На тваіх вачох, скажы-тка, родная,
Колькі цел няведаных лягло?...

Барыкады
З цел, жаданьняў і падумах
Можна скласьці у табе адной...
У цябе-ж часіна цемры, глуму
Сьветлаю заменена вясной!..

Але нам,
будуючым, вясеньнім,
Ты, Масква—машынны-трубны сад!
У табе-ж, калісь, вялікі Ленін
Аддаваў сусьвету свой загад.

І вось тым
ты значна для плянэты,
Што ў табе—паўстаньняў моцных
зерне,
Што злучаюць ніткі Комінтэрна
Ўсіх, хто воляй к барацьбе сагрэты.

І калі з Крамлёўскай
б'е гадзіньнік
І гудзяць антэны у прасторах,—
О, Масква—маяк ты наш адзіны
Сярод хваляў пеністага мора!..

ДРУКАРНЯ

Чыстыя камяніцы
разнаколерны бляск.
Друкарні фасад сьвіціцца
Сотняй электра-лямп.

Гады праляцелі шквалам,
Знарадамі—

па страсе,
І адышлі навалы,
І ў будаваньні ўсе.

А помніш,
калі працавалі
У дыме ліхіх пагроз?
Касы твае

і рэалы
Бачылі ўсякі лёс...

Дзе ты ўспаміны дзенеш?
Год—

на ілбу раўчак...
З поўначы йшоў Юдзеніч,
З Сібіру ішоў Калчак.

Недзе у полі загінуў
Наш баявы камісар.
— Трэба ў акопы кінуць
Сьвежых лістовак жар.

Часта ў начную цемь,
Як варта

давала знак,
„Сеялі“ поўнай жменяй
Лігараў чорны мак...

... Вось адгулі франтамі
Крытыя кроўю дні.
Перастроенымі ладамі
Зараз друкарня зьвініць.

Арміі новай героі...
Учора—

гэта ня сьмех!—
Адмовіўся ад прастояў
Цэлы складальны цэх.

Кожны складальнік—
ударнік.

Кожны імкне ўпярод.
Нячуванае для друкарні
Робіць яе народ!

Гэты запал—
не ў мартэнах,—
Горача.

Сып дружней!
— Зьнізіць крывую расцэнак,
Якасьць узьняць вышэй!!!

КОЛГАС „НАЙ-ЛЭБН“

... Усе дарогі вядуць у Рым.
Жабракі упрочкі вядуць яны!
За якою мяжой
„дрэйт арым“*)

І пакутаю дні атручаны?

Рэбэ ў школе пяе для людзей,
Каб адзінаму богу работалі,
Калі Ротшыльд,—
таксама яўрэй,

Як і бедны тачыльшчык Мотэлэ....

Шмат пражытага працячэ,
У нябыт адыдзе, ня йначай...

І як брудныя гэтто з вачэй,

І як сьлед

нядолі жабрачай.

Час на строме

жыцьцёвых канвэраў

Носіць многа віхраў і зьмен...

У маэнтку паноў Кальмэйраў

Не пазнаеш сьсівелых сьцен!

Кіпень працы—бяз меж, без заганаў—

Адбузіла магутны звон;

*) „Яго круціць“—у сэнсе „па сьвету“.

Адкацілася плынь Ёрдану
Сны і здані
біблейскіх дзён.

Ледзь у восеньскай бойцы рабіна
Загараецца сотні ран,—
Піша Мойшэ
малодшаму сыну
У далёкі Біра-Біджан:

— „О, мой хлопчык, мой
любы Лэйбэ,—

Шмат навін,—
і жыцьцё ня горкне.
На вясну, вось мяркуем „Най Лэбн“*)
Аб'яднаць з „Чырвонаю Зоркай“!

... Вечар сінія сукны павесіў,
моўкнуць мудрыя песьні драгоў,
Выпаўзае з-за хмараў месік
У гарохавым
паліто.

Стане месік той варажыць
Ручаямі нямога срэбра.
Не ляскочуць наўкол нажы—
Працаваць толькі
разам трэба!

Каляктыўная праца
ня згасьне.
Ў ёй—вялікае сёньня маяк.
Гэта ведае кожны калгаснік!
Беларусі яўрэй і паляк!

*) „Новае жыцьцё“—назва колгасу.

У КРАЇНЕ ПРАЦЫ...

На кладзішчы—сумны крыжы,
А паляны—
Ў цвецені зімовай.
Над вярбою вечар прабяжыць
І рассыпацца сярэбраныя словы.

Думкі рэюць... Журавамі рэюць.
І складаюцца ў імглістым сьне.
Я адзін... Ні золак, ні завеяў—
Навакол, што мора—
сьнег... і сьнег...

... Ноч і дзень. Расквечаныя зоры.
Дзень і ноч. Прывабныя агні.
Зацьвітаюць ружамі прасторы,
Дзе-б, здавалася,
магчыма толькі гнісьць.

І таму—
настрой такі бадзёры,
І ў змаганьні палкая душа,
І у далях —воблік пурпуровы
І тугой ня поўніцца абшар!

У краіне Працы сінім росам
Палымнець
на схіленай траве!
Хай кладзе шырокія пакосы
ў будаўніцтве новым чалавек!

Хай пачуе моц яго размахай,
Хто прыціснут зараз да зямлі!
... Што з таго,
калі сівым манахам
Прыдзе нехта, каб атруту ліць?..

Што з таго,
калі ваўком шалёным
Кіне вораг злосны покліч свой?!
За наскокаў чорныя праклёны
Ён заплочіць ўласнай галавой!

... На кладзішчы сумныя крыжы
А паляны ў цвечені зімовай...
Над вярбою вечар
ўгрунь бяжыць—
Рассыпаюцца сярэбраныя словы...

НА ВУЛІЦЫ

У гэты дзень
цвіло наўколье,
Быў лёгкаплынным
кожны ўздых:
Сьвяточны дзень
для нашай волі
І дзень хаўтураў
для чужых.
Там, дзе жыццё
бурліць крыніцай,
Каб змрок ня пляміў
Люстра дзён—
Зьнімалі з ветхае званіцы
Пазелянелы, стары зvon.
У бляску сонца
мелі далі,
Пыхцеў ля ганку грузавік.
І людзі радасна ўбівалі
Ў труну старога
лішні цвік.

Званіцы сівыя паснулі.
Перамагчы іх
час наш змог.
Зьнімалі зvon
І чуўся ў гуле.
Крок нашых буйных перамог!
Бабуля нейкая аксьціцца
Пасьпела насьпех—
І за кут...
Бурліла вуліцы крыніца
Бяз рэшткаў
цямры і пакут!

ТЭЛЕФОНІСТЫ ЗАРУБКІН
(З украінскага)

За вакном—

вясна і жар
і антэнаў пікі.
Ў апараце—

камісар:

„Прэ атрад вялікі...
Перайшлі мяжу,
Хутчэй
Затрымаць нахабу!
Я—

ў сяленьні Энск
сяджу...

Перадай начштабу“

Тэлефон—

іржавым гудам:

— „Штаб...

Алё!

Алё!

Супыніць патрэбна тута
Басмачоў налёт“...

За халатамі
Бухары—
сухавей, вясна.
На ардэне
ймчыцца карым
Джанаід-басмач...

За барханамі—
шакалы
Ўсё вартуюць
форт.
Знаць, ня ўпіўся
Лютым шалам
Їхны прагны хор.

І над трубкаю
павісьлі
Самарканд...
Каканд...
— „Перайшлі...
Давайце высьце...
Хоць паўэс...

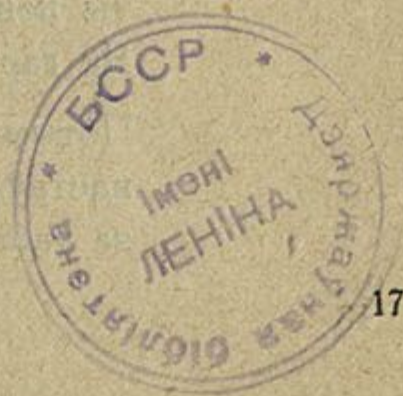
... ка ...
... д ...“

Ў стэп
ірвуцца эскадроны
біць бандыта
ў лоб.

Гэй, вы, коні,
Эх, вы, коні,

Вураган галёп!
Шаблі
Іскрамі зайгралі
Быў героем нач.
Уцякаў
З разьбітай зграяй
Джанаід-басмач.

...Зноў адбілі
важны форт.
Толькі каля трубка
На сваім пасту
памёр
Ад клінка
Зарубкін...

ТАЯ ВОСЕНЬ...

(Ліст)

... Мне было ў семнаццатым—
семнаццаць

Люба босай бегаць па расе.

Зацьвіталі астры

ля паладу,

Пунсавелі астры на страсе...

Між калён,

дзе нам з табой здалося

Дзіўна-брыдкім панскае жыцьцё,

Кінула разьюшаная восень

Час віхур і гневу на касьцёр,

Ты, як вецер Балтыкі, суровы...

Стужкі чорныя ляцелі на фасад.

Помню я:

ты нешта хмурыў бровы,

Як гарэў на сьценцы вінаград.

Потым я—

настаўніца, дзіцёнак,—

за табой—на голад і на штык...

Мы прайшлі ў грымотным буразвоне
Туркастанскія, Сібірскія франты

А цяпер...

Мне будзе дваццаць восем...

Ты далёка.. Дзесь кіруеш трэстам...

І лунае тая, наша, восень,

Бы на моры дробненькая трэска.

І сягонья астры льюць настроі,

І на клёне лісьце квола тае...

Сэрца хоча,

каб было нас трое:

Ты, мой любы, я,—і наша Мая...

УДАРНІЦА

У мяне
ня слоў прыгожых гарнец
Аднатуе сёння сакавік,
Слухайце пра лепшую
з ударніц
Фабрыкі папернай „Большавік“.
Домна Струкава
працуе ўнізе,
У анучным,
скрозь жаночым, цэху.
Аддаецца многасільны
дызэль
Ледзь улоўным
і рытмічным рэхам...
Пыл і пах—
і кволы вэнтылятар
Прадувае
просьценькі варштат.
Дома—дзеці
і клопот багата,

Часам працы Домны
муж ня рад...
Але першай
з першых дэлегатак,
Зубы сьцяўшы
на сямейны лад,
Яна мосьціць
сёньняшнюю гатку,
каб сьпяваў
па-новаму варштат!
Каб рулонаў тоны
былі моцны,
Калі дзень—
ударнасьцю іржэ,
каб ня псулі
розныя „суроцы“
Філігран
ці тонкаю „Вэржэ!“
Домна знае,
што цяпер—упартасьць,
Рук натуга
і запал сардэц.
За работай час
ня мае жартаў,
А рабоце
ня прышоў канец!
І няхай там
неба сіні фартух
накрывае топак
моцны жар.

Домна Струкава
ідзе ад старту
Нашых лепшых мэт,
калісьці—мар.
Час пабед
і зрухаў вялізарных,
Як ня скласьці
сьветлы гімн яму?!
— Шырся, крок
сягоньяшніх ударніц.
Цэлых зьменаў,
фабрык і комун!
Палыном сьсівелым—
лёс гаротны,
Не ўскладзеш
на сьвята наша цень.
Разам з міліёнамі работніц
Прывітаю я жаночы дзень!

МАЛАНЬНЯ

За акном—завея.
На сасьне
ад шчаўкоў марозу
стыне вецьце.
Але ў гэтую завею,
ў сiні сьнег,
Трэба быць на сходзе
ў сельсавеце.

Пачакаць,
каб сьнег крыху прайшоў?
Дык мо' прыдзецца чакаць
ажно да раньня...
Не,
Хай бачыць ночка кажушок
І хусьцінку шэрую Маланьні..

Вецер-злодзей
шарыць па ральлі.
І з-за куту
паглядае ў стаўні.

Сёння лекцыю:—
„Жанчына й новы шлюб“
прачытае ўвечары настаўнік.
За акном—завеі.
Сіні сьнег...
Твару месіка
адразу ня прыкмеціш,
У Маланьні думкі
аб вясье,
І пра новы быт—
на цэлым сьвеце!...

ЗЪНЯВОЛЕНАЙ ЖАНЧЫНЕ ЗАХАДУ

Даволі гнуцца сьпінам!
Мы гневу кліч расьсеем,—
Работніцы Бэрліну,
Жанчыны Нью-Джэрсэя *).

Ці-ж не адзіным лёсам
З братамі і бацькамі
Жыцьця спаялі плёсы
І кінулі аб камень?

На сьпіцах трыкотажу,
У завадзкой лагчыне...
О, праца!

Колькі важыць
Адна сьляза жанчыны?!

За бытавою шылдай
Гараць старыя раны...
Туманныя Шэфільды
І жоўты фон Ірана... **)

---

*) Англія.

***) Пэрсія.

Капіталіста рукі
Гатовы правіць трызну.
І закіпае грукат
І хоча хваляй пырснуць.

Па цытадэлі цэлься,
Па злога ўціску залях,—
Капальніцы з Уэльсу,
Пастушкі з Трансвааля!*)

Яно ўзыйдзе,
збавеньне,
І цвёрдым крокам стане—
У раззлаванай пене
Зьмятаючых паўстаньняў!

І роўная між роўных,
Работніца сусьвету
Закрочыць, бязумоўна,
Да ясназорых мэтаў!

---

*) Ангельскі домініён у Афрыцы.

УКРАЇНЕ

... У рогатах сталі—

Былое—што сон...

Цябе гвалтавалі

Дзянікін, Махно...

Краіна Аксанаў!

Твае берагі

Трымалі экзамен

У бойках ліхіх...

Табе так знаёмы

І подыхі поля,

І поўныя стомы

Букеты таполяў,

І шэпат пялёсткаў

Цвітучай вясны,

І шабельны лёскат

У годы вайны...

Калісьці загоны

Прыгожых ідылій

Варожыя бомы

Крывёю паілі...

Змываючы раны
На змучаным целе.
Гімны паўстаньняў
Даўно адгрымелі.

Чыгункі сакочуць
На перагонах,
І молат грукоча
Ад Псёлу да Дону

На попелу, стыні
Працоўнай сям'ёй
Будуюць краіну
Уласнай рукой...

Ў старонцы расьпятай,
Дзе жах карагодзіў,—
Ўсьміхаецца хата
Ў саюзе з заводам!..

...
... Краіна прастораў,—
Чароўны куток!
Зьвіваюцца зоры
Ў блакітны вянок..

НА СЪМЕРЦЬ МАЯКОЎСКАГА

Тут сумоту
радком ня выльлеш...
Што за сьцежкі
яго завялі?!
Калі песьні
абрэзаны крыльлі—
Ёй ня ўзняцца
з сівой зямлі.

І ляжыць
агідным вузорам
Над абвесткамі
чорны шоўк:
Маякоўскі
грымеў учора,
Маякоўскі
сягоньня змоўк...

Што за глупства?
чытаць марудна...
Сам казаў-жа:
— Тугу разьвей!

„В этой жизни
умереть не трудно,
Сделать жизнь—
значительно трудней“.

Гэта так, мусіць,
злыя жарты...
Толькі ў вочы
паўзе туман...
... Не пагасьне ніколі
жар там,
Дзе ўстае
Маякоўскіх шмат,

Дзе сягоньня—
разгон і росквіт
І эпохі
новай зара!

. . . . .
Новых песьняў
буяны лёскат
Прывітае творчую рань.

ПОЭМЫ

1850

1850
1850
1850

ДВАНАЦАТЫЯ ўГОДКІ

Час ня ведае прычалу,—
Цемры мох пасох.
На мясцох былых адчаяў—
Радасьць перамог!

Долю сьветлую кавалі
Не дарэмна мы,
Знаць, прайшлі гады навалай
Скрозь агонь і дым.

І ў пунсовасьць новых ранкаў
Дзён ідзе атрад.
Шмат завёрстана у гранкі
Лічбаў і цытат...

Адышлі пакуты продкаў,
Адышоў іх лёс.
І дванаццатыя ўгодкі
Вецер дзён прынёс!..

* * *

Асеньнім надвор'ем глядзеў лістапад
На шэрыя грані граніту.

І цені,
што Зімяга крылі фасад,
З „Аўроры“ былі перабіты.

І рэжучы млявы, паўночны угар
Машыны адмервалі мілі.

І Смольны глушылі
гудзеньнем фанфар
Закрытыя аўтамабілі.

Здавалася, сыцягаў чырвоных ігра
Прадвесьнем інакшага ранку.

І гудам аргану
гудзеў тэлеграф
На першых шляхох і паўстанках.

Па цьмяных дарогах, ля стрэлак,
у ноч

Каціліся ў даль эшалёны.
І зноў пагражалі няўхільнай вайной
Разьбітыя ў дошкі вагоны.

За імі сыцяною
стаяў Ленінград,
Краіна была, як ракета.
Над пылам нікчэмных, сівых колёнад
Віліся агні і дэкрэты.

...Здаецца, далёка часіна тых бур,—
Вільготная, жорсткая восень...
На месцы халупы—
будуецца мур,
Жыцьцё ў берагі ўлілося.
І з кожнай цаглінаю—
новы размах,
Напружанасьць новых стараньяў
І так, паступова, ўзьнімаецца гмах,
Нязнаных дагэтуль сьвітаньяў!

* * *

Каля рэчкі-шумнацэчкі
Выцьвілі гады.
Дзе хіліліся мястэчкі—
Стануць гарады!
Дзе пярсьцёнкі ніцых межаў
Аплялі палі—
Глебу трактарам узрэжуць
Снайпэры зямлі!
Лемяшом сталёвым грызьці
Без мяжы прастор,
Дзе калісьці кволым лісьцем
Захлынаўся бор.
Знаць, запалы не запалі,
Ня дрыжаць масты.
Шлях надзейны мы абралі,—
Мэта—
Колектыў!

Дзе вы, прошлыя заганы,
Бязвыходны енк і жаль?!
Над краінай сьветлых плянаў
Загула мартэнаў сталь!

Лёскаат вывераны, сталы
Рэжа гектары ральля
І ў імпаце нябывалым
Захліпаецца зямля!

Рытмы працы ўдоўж і ўперак
Прасякаюць бег начэй:
Толькі ўперад, толькі ўперад,
Толькі ўперад—і хутчэй!

Болей сілы, болей сродкаў,
Калі цяжкасьць—ня дрыжы!
Ўсё аддай за пяцігодку
Новых фабрык і машын...

ЯЕ ШЛЯХ

1

... Старана з багацейшым мінулым,
Пералесісты, згорблены стан.

Для мяне ты—

Імя Марыулы

З улюбёных калісьці „Цыган“...

Ціхі бор захаваў свае думы

І глядзіцца ў вакенцы вазёр.

Гэтак многа таемнага суму

Тут схавана

ад дзедавых пор.

Гэтак многа журбы і трывогі

На забытых сыцяжынках лягло,

Але вабяць

сівыя парогі

І нябёс пераліўнае шкло.

На малінавай зорцы растаньне

І балотаў спрадвечная твань...

Там электрыкі дзіўнай мільганьне

Зараз новую

ўзъвесьніла рань.

І ў маторным, склікаючым гудзе
Чую я,—
ты ўзрасьцеш, старана,
Ты напоішь здраньцьвелья грудзі
Сілай той, што нязнана для нас!

...Вочы з часам—глыбей ўсе і сіншы.
сеюць зван
Сотні новых падкоў...
Вырастала, між тысячы іншых,
Героіня і гэтых радкоў...

2

Хатай часта—
    глухі гушчар,
Дахам—
Лісьце яго жывое.
Дар жыцьцёвы—
    сумотны дар—
Жабракаў
    нудой непакоіць.
У сям'і
    пастуха Ніканора
Алёна—
    дачкай ня роднай.
Калыхала Алёну
    гора
Ветразью
    непагоднай.
У сям'і—
    кожны лішні рот

Адчуюць балючым
узімку....
І дзяўчынка
ў сьлязьлівы шрот
Шапацела:
„Адгэтуль, каб...
зьнікнуць...“
... Вось і мачысе
шчасьця ком:
— „Ад паскуды
ідзе збавеньне,“
Яе крэўны—
Арцем Чысьцякоў —
Алёну бярэ
„на маленьне“...
Адвязе
у якісь манастыр
Пад „престольным градом“—
Масквою...
... Без Алёнкі—
адзін пустыр
Мо' зальлецца
ў тузе сьлязою.

3

Ў манастырскай школе—суровасьць...
А дзяўчыне— шаснаццаць год.
Сакаліныя, гордыя бровы
І пачуцьцяў ліхі карагод.

Галадуе Алёнка тута
Пад уціскам сьсягога „крыжа“.
Безбрэжнае мора пакуты,
Бязвыходная распач і жаль...
Ёй-бы крыльлі, ды моцы бяздоньне
Не парканы, а вольная шыр!..
І хаваецца блёклае сёння
Ў таямніцах дзявочай душы.
... І бягуць за хвілінай хвіліна,
Пахмурнее жаданьяў вянук.
І ня бродзіць у кляштарнай стыні
Бурапенных уздымаў віно.
І раптам—
сівыя званіцы
Нібы нехта з абшараў зрыў,
І гатовы палегчы ніцма
Калішнія гаспадары.
Векапомныя, грозныя хвалі...
То Кастрычніка жорсткі вал.
Ён рукою з бранёвае сталі
Шмат каму па шыям наківаў!..

4

Імчыцца завея...
І непагадзь сее.
І сьцюжу,
і лёскат,
і боль..
Чырвоныя дахі,

Упіцца-б размахам,
Няўёмнай такой
барацьбой!

А вецер усюды, —
Скрозь громы і гуды —
На Лепель,
на Мозыр,
на Менск...

Па шпалах — ня людзі,
А цені іх блудзяць, —
Так многа
нябачаных зьмен!

Шалёныя коні.
Трымайся, Алёна, —
У шторме гудзіць акіян.
Яно 'шчэ настане —
жыцьцё і каханьне
Бяз дыму ўсялякіх заган!..

І будуць лагуны
Вялікай Комуны —
Як вынікі зьдзейсьненых мар...
Трымайся, Алёна,
Ў вялізным разгоне,
Калі ў навакольлі —
пажар!

... Замітусіліся тыдні і месяцы.
Трэба Алёне кідаць манастыр.

Воля жыцьцёвая ў сьценах ня месьціцца,—
Ў час адступленьня—запальвай масты!

У перамогу няўхільную верым мы.
Многа ахвяраў...
Як здань уначы—
пешкам па насыпу... Вёрсты ня мераны
Ўбачыць радзіму—і там супачыць...

Сястрой у шпіталі...
Ў „Мадэрне“ з програмкамі.
Прачкай уночы і ўдзень—за латком...
Значыцца,—доля за моцнымі клямкамі,
Значыцца, гора ня выліць радком...

Час паспрыяў яе сталасьці раньняе.
Многа Алёнай узята журбы.
Ў сэрцы дзявочым
каханьне нязнанае
Мяккімі клоччамі сьнежнай гурбы.

Шмат перажытага ў далеч прасыпана,
Попел спатканьняў, адвага і сьмерць...
Новымі хвалямі, новымі рыпамі
Ўбытзьдзірванелы ўрываецца сьмерч!

. . . . .
. . . . .

І з кожнай хвіляю кладзецца вораг ніцма.
А час бяжыць... Бягуць падзеі ўгрунь.
І воля сьветлая, і радасьць будаўніцтва
Запаланілі нашу Беларусь!

І скончыла пэдтэхнікум Алёна,
І ў вёсцы зараз—першы актывіст...
Што ёй варожыя наветы і праклёны,
Што ёй кулацкі падхалімны сьвіст?

Яна праходзіць з вучнямі чытанку,
І як пазбавіцца трохпольных ланцугоў,
І ў дымнай хаце часта аж да ранку
Чытае лекцыі бязбожжа для дзядзькоў.

Яна на варце нашых аванпостаў.
Ёй хутка трыццаць... А які запал!
Марнее у царкве сівы апостал,—
Эмблема сумная: забыты клерыкал.

Мы ў барацьбе губляем часта словы,
Але нам ня згубіць кіруючы маяк,
І шмат Алёнаў-дочак пастуховых—
На стройцы вялізарнейшай стаяць!..

ГОРАД ВЯТРОЎ

... Ночка швэндае між чынар
І пад сьцягам замежных місій
Разьдзірае краіну ўгар
І нянавісьць у кожнай рысе.

Не прадбачыў варажы стан,
Што разыдуцца гэткія ўзмахі,
Што паўстане Азэрбайджан
На палацы старых Шырваншахаў.

Ветры з поўдню на ўсход цякуць
І маўчаць апараты Юза.
І ня можа заснуць Баку,
Калі нафце закрыты шлюзы.

Вышкі пальцамі ў неба узмылі
і з аддалю
здаецца так:

— Толькі дай гэтай вышцы крыльлі—
Беларускі ўстане вятрак!

Змрокі ночы хаваюць стан
І на моры
вясла узмахі.
Быццам дрэмле Азэрбайджан
Над мячэцямі Шырваншахаў.

Змрокі ночы—жалобны крэп.
Ціш—ад Грузіі да Кітая...
Дзесьці там—
Закаспійскі стэп
І зялёны туман над гаем...

Там цяпер небасхіл—як мазут
І слупы вырастаюць строем.
Дваццаць шэсьць
На расстрэл вязуць—
І вужакай уецца поезд.

Кінь, паэт, сваіх песьняў жудзь,
Кінь акорды зурны і тары,
Калі сёньня каты заб'юць
Дваццаць
шэсьць
камісараў...

Неба...
Рань.ле...
І насыпу скат.

І усталі яны бяз стону.
І кожны сказаў:
— Я загінуць рад
За росквіт жыцця мільёнаў!

Прад золакам
ціха шапоча трава
І словы Шаўмяна застылі:
... Ленін пасобіць...
Сэрца—Масква...
Каб ведаў
Язэп Джугашвілі...

...Заўжды за тых, хто калісьці марнеў
Помстаю сэрца ные.
Гады адпалалі.
І жаркі той гнеў
Мы плавiлі ў звон iндустрыі!

Здаецца паданьнем
гадзіна пакут
У час агнявы, веснавейны.
У жылы машын улiвае Баку
Чорную кроў басэйнаў.

І кожнай артэры
кажа пульс
З узгоркаў, нізін і скважын,
Што мы на атаку варожых куль
Мацнейшай атакай адкажам!

Горад ажыў...
Куды вокам ня кiнь—
Згiнулі рэшткі ночы,
Звонка выкрыкваюць хлапчукі:
—Сьвежы „Бакiнскі Рабочы“!

Дым ахутвае фабрык строй,
Вырастаюць вялізныя гмахі.
Не прадбачыў горад вятроў,
Што разыдуцца
гэткія ўзмахі!

ПАРЫЖ У АГНІ

... Шуміць Парыж
вясельлем чужаземцаў,
Агні рэклам
ня тушыць небасхіл.
Тут пераможцаў баль
Крывёю адгукнецца
Для тых, што плакалі
за нейчыя грахі.

Гульлівых вуліц
лякавыя тоны,
Кюрэ, банкір
і фабрыкі ў ярме...
Удар па іх
Вандомскаю колёнай *),
рабочыя
прадмесця Сэн-Жэрмэн!
Сэн-Антуан
і дымары Манмартра,

*) Помнік Напалеону

Блакiтнай Сэны *)
пенны перагiб,--
Прад бойкай новаю,
перад апошнiм стартам,
Цi помнiце вы
ценi дарагiх?!

Тады сьвiнцом гулi
старынныя кварталы,
Тады колёны слаў
на барыкады Т'ер...
Цяпер усё iнакш.
Нiбы парадак сталы
I каты новыя цяпер...
Шотан, Тардзье.

* * *

... Кладзецца ноч над вежамi Версалю,
Але ўспамiнаў жах
разгонiць млявы сон.
Мы бачым скрозь туман:
крывёй спавiты далi,
Гараць сьцягi над мурмарам колён.
Мы бачым зноў
скрозь дым Мон-Валер'яну—
Ляжыць Дамброўскi...
Побач Дэлеклюз.
Той люты дзень бязьлiтасна паранiў
Так шмат сыноў
рабочых, сiнiх блюз...

*) Рака ў Парыжы

Акраін сум! Стараюцца вэрсальцы...
За імі—золата і шчасныя паны.
Ну, што-ж, калі ў тузе
заломіць маці пальцы,
Як стануць пад расстрэл
каханья сыны?..

Там несла кроў
на хвалях мутных Сэна,
Ўставаў жудасны, вычарнены дзень
І быццам цень забітага Варлэна
На бой склікаў
замурзаных людзей...

* * *

Ўсё адышло ў гадоў імклівай веі.
Гулянкай, як калісь,
Зазьзяў Булонскі лес.
Дзе трупы змагароў
за праўду, за ідэі,—
Цяпер расьце трава
на цвінтары Ля-шэз...

І надыходзіць дзень...
Прасторам цёмна-сінім,
Дзе вежа Эйфэля—уецца хмарай дым.
І як трывожна там,
дзе успаміны гінуць
І быццам пісагі—прапечаны сьляды!

* * *

Парыж у вагні...
Хай рыдаюць сірэны
І ёрзае нехта ў бліскучым аўто.
Ў апошнім прыбоі ўзьбярэжная Сэны
Пабачыць яшчэ раззлаваны натоўп!

Пад сьцягам Комуны
найноўшай, вялікай.
Што дух рэвалюцыі ў сэрца расьціла,
Паўстануць мільёны ў запале і кліках
На штурм захаваных вякамі Бастылій!

ДАЛЁКІ РЭЙС

... Хмаркі ня любяць Конго,—
Кожны прамень—штылет.
Томі працуе па гонгу.
Што ў лёрда Сінгрэй
на стале.

Выдзеш за белыя сьцены—
І ў бязвыходнай багне...
Чорнае дрэва эбэну,
А Томі—
яшчэ чарней.

Хлопчык ня ведае стомы...
(Гнуткай спружынай-бамбук...)
Часта і ўночы Тома
Будзіць
прарэзьлівы стук.

Томі трамбуе граві,
Томі шаруе шкло,
Томі рыхтуе каву

На вячэрні
„файф о клок“.

Рана ў душу надломы
Кінуў каравы лёс...
Моцна захоўвае Томі
Кроплі нясплаканых
сьлёз.

А за плянтацыі станам
Сетку пужлівых ліан
Вабіць красой акіяну
Вод неабсяжны
дыван...

* * *

І на рэйдзе, ў бухце недзе,—
Параход.
Ў лёгкай пене—шуму зьвеньні—
Ціхі ход.

З алым сыцягам, смелым шагам
Стаў ён тут.
Будзе ў раньні, да зьмярканьня
Перагуд.

Чысты, новы, ён партовы
Толькі госьць...
Дымкі таюць... Бы чакае
Ён кагозь.

* * *

Бедны мой, бедны Том.
Дзе-ж весялосьці дух,
П'яны юнацтва ром,
Дым непазбыўных скрух?

Лёс няпрыветны твой
Сыпе няпраўды шрот.
Над курчавай тваёй галавой
Праплываюць за годам год...

Кіньма пакуту, Том.
Бачыш—на рэйдзе, там—
Сьветлы, плывучы дом
Кажа аб шчасьці нам.

Сэрца трывожны стук...
Кінеш мілёрда тут—
Забудзеш яго руку
І звар'яцелы бамбук!

* * *

Вецер!
Ня дзьмі,
ня дзьмі...
Ня гушкай
сьцяну ліан...
Ў сэрцы
ня будзе зімы,
Калі блізкі такі
акіян...

Ноччу—
Паўднёвы Крыж... *)

Ноччу
агні...
агні...

Месяц!
Хоць ты
з гары
На маленькі цень
зірні!

— Што гэта?
Вахта...
— „Адкуль?“.

Гоман.
І радасьць.
І сьмех...

Зараз—
хай сотні куль—
Томі
верыць вясьне!

. . . . .
. . . . .

Коцяцца воды ў даль
Хваляў чаруе ігра.
Тому дарога адна:
Прыстань—„Порт-Ленінград“!

---

*) Сувор'е.

Бел. аддэс
1924 г.

З Ь М Е С Т

В Е Р Ш Ы

	Стар.
Масква—сэрца сьвету	5
Друкарня	7
Колгас „Най Лэбн“	9
У краіне працы	11
На вуліцы	13
Тэлефоністы Зарубкін	15
Тая восень	18
Ударніца	20
Маланья	23
Зьняволенай жанчыне Захаду	25
Украіне	27
На сьмерць Маякоўскага	29

П О Э М Ы

Дванаццатыя ўгодкі	33
Яе шлях	37
Горад вятроў	44
Парыж у агні	48
Далёкі рэйс	52

а

Цена 70 коп.

1964 г.

80000002600267

